

การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่ทางสังคมออนไลน์

Self-creation for the LGBTQ+ Group on Public Spaces and Social Media Spaces

รัชชานนท์ ศรีเพี้ยชัย, อมรรัตน์ พรหมสาขา ณ สกลนคร¹

อุทุมพร หลอดโค²

Ratchanon Sripiachai, Amornrat Phrommasakha na Sakonnakhon

Uthumporn Lordko

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ+) ผ่านพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ ศึกษาทัศนคติและวาทกรรมในการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ+) ผ่านพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ+) มาจำนวน 15 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ด้านเนื้อหา การสืบค้นจากเอกสาร สืบค้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศทางเลือก (LGBTQ+) และพื้นที่ทางสังคมทั้งพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกนั้นมีการสร้างตัวตนผ่านพื้นที่ทั้งสองแบบได้แก่ พื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ โดยพื้นที่สาธารณะนั้นการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกมี 3 ด้าน คือ 1) ด้านครอบครัว 2) ด้านสังคม และ 3) ด้านความคิดความสามารถ ส่วนพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่สร้างตัวตนเปิดเผยทั้ง

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Undergraduate students Community Development Major Faculty of Humanities and Social Sciences

Sakon Nakhon Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Doctor of Community Development Faculty of Humanities and Social Sciences Sakon Nakhon Rajabhat University

E-mail-uthumporn@snru.ac.th

ในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์ และกลุ่มที่สร้างตัวตนยังไม่เปิดเผยในทางใดทางหนึ่ง ทำให้เห็นว่าการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกเองเกิดมาจากสภาพของสังคม ครอบครัว ความคิด ทัศนคติ ที่ส่งผลถึงการแสดงออกตัวตนทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์ของกลุ่มเพศทางเลือกในสังคมไทย

คำสำคัญ: การสร้างตัวตน, กลุ่มเพศทางเลือก, พื้นที่สาธารณะ, พื้นที่ทางสังคมออนไลน์

Abstract

The purpose of this article is to study the construction of the identity of the LGBTQ+ group through public spaces and online social spaces, and to study attitudes and discourses in the construction of the identity of the LGBTQ+ group through public spaces and online social spaces. Using qualitative research methods, data were collected from 15 informants belonging to the LGBTQ+ group. Data collection methods included content, searching from documents. Searched from documents related to LGBTQ+ and social spaces, both public and online social spaces. Interviews used a structured interview method. and in-depth interviews. The research results found that the identity formation of the LGBTQ group is created through two types of spaces: Public areas and online social areas in the public space, there are 3 aspects of creating identity for the alternative gender group: 1. the family aspect, 2. the social aspect, and 3. the thinking and ability aspect. As for the online social space, it is divided into 2 groups: groups that create their identities and reveal them both in public areas and online social areas. And the group that created the identity has not yet been revealed in any way. It shows that the creation of the identity of the alternative gender group itself comes from the conditions of society, family, ideas, and attitudes that affect the expression of identity both in public spaces and online social spaces of the alternative gender group in Thai society.

Keywords: Self-Creation, the LGBTQ group, public spaces, social media spaces

บทนำ

ปัจจุบันในสังคมไทยนั้น ความหลากหลายทางเพศนั้นได้รับการยอมรับมากขึ้นมากกว่าสังคมในยุคก่อนเพราะในอดีตการเป็นเพศสภาพของกลุ่มคนที่เป็น LGBTQ+ นั้นเป็นที่ยอมรับได้ยากและโดนดูถูกเหยียดหยามมาหลายต่อหลายครั้งโดนมองในเชิงลบมากกว่าเชิงบวก แต่ปัจจุบันกลับถูกมองตรงกันข้ามทำให้การเป็น LGBTQ+ นั้นถูกยอมรับมากขึ้น ซึ่งความหลากหลายทางเพศนั้นเกิดขึ้นมาจากคำว่า “เพศสภาพ” ที่หมายถึง บทบาทความเป็นเพศที่ถูกกำหนดและประกอบสร้างขึ้นจากขนบธรรมเนียม ประเพณี โครงสร้างอำนาจ และกลไกทางสังคมต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทความเป็นหญิง หรือความเป็นชาย หรือความเป็นเพศอื่น ๆ ในสังคมของบุคคล ซึ่งเพศสภาพเป็นผลลัพธ์จากกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่เชื่อมโยงกับทัศนคติ ความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณี สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย ตามความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม และไม่จำเป็นจะต้องสอดคล้องกับเพศสรีระหรือเพศกำเนิดก็ได้ (รัฐศักดิ์ แยมลัมย์, 2562) จะเห็นได้ว่าคนที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับกรอบเรื่องเพศในทางวิทยาศาสตร์แต่อย่างใด แต่เกิดขึ้นด้วยปัจจัยของสังคม วัฒนธรรม ประเพณี หรือกลไกทางสังคมที่ก่อกำเนิดในการเป็นเพศทางเลือกหรือเพศที่สาม ซึ่งคำว่า เพศทางเลือกหรือเพศที่สาม หมายถึง กลุ่มที่มีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่สอดคล้องกับเพศของตนเอง หรือคนรักร่วมเพศ (Homosexuality) การที่คนคนหนึ่งมีความคิดและความรู้สึกทางเพศหรือการารมณ์ต่อบุคคลซึ่งเป็นเพศเดียวกัน เช่น เลสเบียน (Lesbian) หมายถึง กลุ่มผู้หญิงที่มีรสนิยมชอบผู้หญิง (หญิงรักหญิง) เกย์ (Gay) หมายถึง กลุ่มผู้ชายที่มีรสนิยมชอบผู้ชาย ชายรักชาย ไบเซ็กซวล (Bisexual) หมายถึง คือคนที่มีรสนิยมสามารถชอบได้ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ทรานสเจนเดอร์ (Transgender) หมายถึง บุคคลข้ามเพศ ซึ่งมีทั้งผู้หญิงข้ามเพศมาจากผู้ชาย และผู้ชายที่ข้ามเพศมาจากผู้หญิง เป็นต้น (กาญจนา ดวงสุวรรณ, 2556) ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มที่มีความโดดเด่นในเรื่องตัวตน ทั้งด้านพฤติกรรม ความคิด ความสามารถ ให้คนในสังคมนั้นยอมรับในตัวตน ซึ่งกลายเป็นเอกลักษณ์และนำมาสู่อัตลักษณ์ทางเพศ หรือ (Gender identity)

นอกจากการสร้างตัวตนของเพศทางเลือกนำมาสู่ตัวของอัตลักษณ์ทางเพศแล้ว พื้นที่ทางสังคมก็เป็นพื้นที่หนึ่งที่ทำให้การมีตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกนั้นมีตัวตนภายในสังคม ซึ่งพื้นที่ทางสังคมนั้นที่มาจากแนวคิด Third Space เป็นส่วนที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของพื้นที่นำไปสู่การสร้างพื้นที่ทางสังคมที่มีทั้งส่วนที่เป็นความจริง และที่เป็นเพียงจินตนาการ และเป็นพื้นที่

หรือสภาพแวดล้อมที่มนุษย์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมาใช้ชีวิตอยู่ร่วมกัน ภายใต้แบบแผนหรือวิถีการ และกฎเกณฑ์เดียวกันและเกิดสภาวะทางสังคมขึ้นในกาลและเทศะร่วมกัน เพื่อการดำเนิน ชีวิตและการปฏิสัมพันธ์ภายในสังคม (อริกา หาญพานิช, 2555) เห็นได้ว่าพื้นที่ทางสังคมนั้นเป็น แรงผลักดันให้เกิดการมีตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกขึ้นมา โดยพื้นที่ทางสังคมในการสร้างตัวตน นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นทั้ง “พื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์” ซึ่งพื้นที่สาธารณะ เป็นพื้นที่ในเชิงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยบุคคลสามารถมาพบปะพูดคุยและแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างเสรี เมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนแล้วประเด็นที่เกิดขึ้นจะนำไปสู่ การรับรู้ร่วมกันและนำไปสู่การตัดสินใจที่จะเข้าร่วม กิจกรรมทางสังคมขั้นต่อไป (อรทัย คุณะ ดิลก, 2563) โดยพื้นที่สาธารณะนั้นตัวของกลุ่มเพศทางเลือกสามารถเปิดตัวตนแสดงผ่านใน ตัวของพฤติกรรม ตัวตน บุคลิกภาพ ความคิด ความสามารถ ที่สามารถแสดงออกมาให้เห็น ต่อสาธารณะชน นอกจากพื้นที่สาธารณะแล้ว พื้นที่อีกหนึ่งที่มีการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศ ทางเลือกคือ พื้นที่ออนไลน์ โดยเป็นพื้นที่ทางสังคมที่เป็นสังคมออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มจาก อินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็น เฟสบุ๊ก (Facebook) เอกซ์ (X) อินสตราแกรม (Instagram) เป็นต้น โดยกลุ่มเพศทางเลือกเองมีการสร้างตัวตนผ่าน รูปภาพ รูปสัญลักษณ์ กล้องข้อความ การ แสดงความคิดเห็น ที่สื่อถึงตัวตนในการเป็นกลุ่มเพศทางเลือกผ่านโลกออนไลน์

ดังนั้น การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกในสังคมไทย มีปัจจัยในการเกิดขึ้นทั้งใน ด้านสังคม วัฒนธรรม การเมือง สิ่งแวดล้อม ซึ่งการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองผ่านความคิด ความสามารถ พฤติกรรม และการแสดงออกที่อาศัยพื้นที่ทางสังคมบนพื้นที่สาธารณะและ พื้นที่สังคมออนไลน์ในการหล่อหลอมการสร้างตัวตนรวมถึงเป็นพื้นที่ให้สังคมยอมรับตัวตนของ กลุ่มคนเพศทางเลือกในฐานะ “มนุษย์” คนหนึ่งของสังคม ซึ่งการศึกษานี้จะสร้างองค์ความรู้ที่ ทำให้เข้าใจทัศนคติและการตระหนักรู้ในการยอมรับความแตกต่างและความเท่าเทียมของกลุ่ม คนเพศทางเลือกภายในสังคม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ+) ผ่านพื้นที่สาธารณะและ พื้นที่สังคมออนไลน์
2. เพื่อศึกษาทัศนคติต่อการสร้างตัวตนของเพศทางเลือก (LGBTQ+) ผ่านพื้นที่ สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์

ทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ+) ผ่านพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่สังคมออนไลน์ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดเรื่องเพศสภาพและแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างพื้นที่ทางสังคมแบบสาธารณะและแบบพื้นที่เสมือนจริง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. แนวคิดเรื่องเพศสภาพ

“เพศ” เป็นสิ่งที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดและบ่งบอกว่าตัวของมนุษย์นั้นเป็น ‘ชาย’ หรือ ‘หญิง’ ซึ่งสิ่งนั้นเป็นการบอกผ่านทางชีววิทยา ทางวิทยาศาสตร์ แต่หากกรอบของสังคมทางขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ก็เป็นส่วนหนึ่งในการ ‘หล่อหลอม’ ความเป็นเพศขึ้นมาที่เรียกว่า เพศสภาพ หรือ Gender ขึ้นมา

“เพศสภาพ” หมายถึง บทบาทความเป็นเพศที่ถูกกำหนดและประกอบสร้างขึ้นจากขนบธรรมเนียม ประเพณี โครงสร้างอำนาจ และกลไกทางสังคมต่าง ๆ เช่น การแสดงบทบาทความเป็นหญิง หรือความเป็นชาย หรือความเป็นเพศอื่น ๆ ในสังคมของบุคคลนั้นไม่มีสถานะตายตัว สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามยุคสมัย ตามความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรม และไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับเพศสรีระหรือเพศกำเนิดก็ได้ (รัฐศักดิ์ แย้มลมัย, 2563) “เพศสภาพ (Gender)” หมายถึง ความเป็นหญิง ความเป็นชาย หรือความเป็นอื่น ๆ ที่มาจากความรู้สึกส่วนตัวหรือจากสถานภาพทางกฎหมาย เป็นสิ่งที่สังคมและวัฒนธรรมปลูกฝัง ให้แสดงบทบาทหญิงหรือบทบาทชาย ดังนั้น เพศที่ถูกกำหนดโดยสังคมนี้อาจเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และเงื่อนไขในอีกยุคสมัยหนึ่งก็ได้คุณลักษณะของแต่ละเพศที่ปรากฏไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติแต่ได้ถูกสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นตัวตนทางสังคม ดังนั้น ความเป็นเพศจึงเป็นตัวกำหนดความเป็นตัวตน ทักษะ และความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นของคนในแต่ละเพศ (วิชาญ ทรายอ่อน อ่างใน พงศกร ถิ่นเขาต่อ, 2565)

จากแนวคิดจะเห็นได้ว่า เพศสภาพนั้นก่อกำเนิดมาจากระบบของสังคม วัฒนธรรม ซึ่งเพศสภาพนั้นก็ทำให้เกิดสิ่งที่เรียกว่า “อัตลักษณ์ทางเพศ” ขึ้นมา ซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศนั้นเป็นความรู้สึกล้าลึกภายในของบุคคลเกี่ยวกับเพศภาวะ ซึ่งอาจสอดคล้องหรือตรงข้ามกับเพศโดยกำเนิดของตน รวมทั้งความรู้สึกทางสรีระ รวมถึงการแสดงออกทางเพศภาวะ เช่น การแต่ง

กาย การพูดจา และกิริยาอื่น ๆ การแสดงออกถึงอัตลักษณ์ทางเพศของแต่ละบุคคล และการแสดงออกที่รับรู้ในสายตาผู้อื่น โดยทั่วไปคนเรามักจะมีการแสดงออกทางเพศที่ตรงกับอัตลักษณ์ทางเพศของตนไม่ว่าจะมีเพศกำเนิดเป็นเพศใดก็ตาม (บุษกร สุริยสาร อ่างใน พัทธินิจ จินนุณและอริภัทร เอิบกมล, 2557) อัตลักษณ์ทางเพศเองก็ได้มาเป็นกลุ่มคนที่เรียกว่ากลุ่มความหลากหลายทางเพศ เพศที่สามหรือเพศทางเลือก ได้แก่ เกย์ (Gay) เลสเบียน (Lesbian) ไบเซ็กชวล (Bisexual) เป็นต้น

2. แนวคิดเรื่องการสร้างพื้นที่ทางสังคมแบบสาธารณะและแบบพื้นที่เสมือนจริง

การเป็นเพศทางเลือกนั้น นอกจากต้องอาศัยกรอบของสังคม วัฒนธรรม ประเพณีแล้วยังอาศัยพื้นที่ทางสังคมในการสร้างตัวตนขึ้นมา เพื่อให้เป็นพื้นที่ที่สามารถรับรู้ได้ถึงตัวตนที่พวกเขาเป็นและถูกยอมรับในฐานะมนุษย์คนหนึ่งภายใต้สังคมเดียวกัน โดยพื้นที่นั้นมีสองแบบคือ พื้นที่ทางสังคมแบบสาธารณะและแบบพื้นที่เสมือนจริง

พื้นที่ทางสังคมแบบสาธารณะ (Public Spaces) หมายถึง พื้นที่สาธารณะว่า เป็นได้ทั้งรูปธรรมและนามธรรม กล่าวคือ ความเป็นรูปธรรมในเชิงที่พบเห็นได้หรือเชิงกายภาพ เช่น ร้านกาแฟมีลักษณะสี่เหลี่ยม ลานประชาชนมีลักษณะโล่งกว้าง จัตุรัสกลางเมือง สวนสาธารณะ โรงละคร พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น หรือความเป็นนามธรรมในเชิงที่เราสามารถรับรู้ได้แต่ไม่พบเห็นในเชิงกายภาพ เช่น การรวมกลุ่มทางสังคม สังคมออนไลน์ หรือพื้นที่ทางวัฒนธรรม สื่อมวลชน เป็นต้น (กุสุมา ภูใหญ่ อ่างใน อรทัย คุณะดิลก, 2563)

พื้นที่ทางสังคมแบบสาธารณะ (Public Sphere) ตามแนวคิดของ ฮาเบอิร์มาส (Habermas) นักทฤษฎีทางสังคมศาสตร์ ชาวเยอรมัน ได้กล่าวว่า เป็นพื้นที่ของชีวิตสังคมที่เปิดกว้างให้แก่ทุกคน เพื่อเข้ามาร่วมกันสร้าง “ความคิดเห็นสาธารณะ” พื้นที่สาธารณะเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงสังคมกับรัฐ เป็นพื้นที่ที่ผู้คนในสังคมมีส่วนร่วมร่วมกันทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์และควบคุมการทำงานของอำนาจรัฐ ลักษณะเด่นของพื้นที่สาธารณะ คือ การสนทนา การอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (ชวิตรา ตันติมาลา, 2560)

จากแนวคิดพื้นที่สาธารณะนั้น อาจจะสามารถกล่าวได้ว่าพื้นที่ทางสังคมแบบสาธารณะนั้นเป็นพื้นที่ของการรวมกลุ่มของคนในสังคมที่เปิดกว้าง เป็นพื้นที่ที่สามารถเป็นตัวของตัวเองได้ ทำให้มีการสร้างตัวตนของกลุ่มคนโดยมีการเชื่อมโยงกับสังคมและรัฐ ทำให้เห็นว่าพื้นที่สาธารณะนั้นเป็นพื้นที่ทำให้กลุ่มคนเพศทางเลือกสามารถมีตัวตนขึ้น โดยพื้นที่สาธารณะนั้นตัวของกลุ่ม

เพศทางเลือกสามารถเปิดตัวตนแสดงผ่านในตัวของผู้กิจกรรม ตัวตน บุคลิกภาพ ความคิด ความสามารถ ที่สามารถแสดงออกมาให้เห็นต่อสาธารณะชน

พื้นที่ทางสังคมเสมือนจริง (Virtual Space) หมายถึง พื้นที่ทางสังคมที่ถูกสร้างขึ้นมา โดยเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้น มีการสื่อสารพูดคุยผ่านตัวของช่องทางออนไลน์ มีลักษณะเป็นกลุ่มใหญ่คล้ายพื้นที่สาธารณะ ซึ่งจะเป็นลักษณะของผู้ใช้งาน (User) ที่เรียกว่า “ตัวตนออนไลน์” หรือ “ตัวแทนเสมือน” (Avatar) โดยจะเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่จำลองเพื่อให้พื้นที่นั้นสมจริงมากขึ้น ซึ่งจะสื่อสารผ่านข้อความ โพสต์ รูปภาพ มีม เพื่อให้เข้าใจถึงกันและกัน ภายในกลุ่มนั้น (นิโรธดิษฐ์ นิธิ, 2550) โดยตัวตนออนไลน์นั้นมาจากผู้ใช้ระบบอินเทอร์เน็ต สร้างขึ้นมาในชุมชนเสมือนจริง บางคนเองมีการใช้ชื่อจริง บ้างก็ใช้ชื่อแฝง แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของตัวตนที่ถูกสร้างขึ้นในบริบทของสังคมออนไลน์ และบางครั้งตัวตนในโลกจริง กับโลกออนไลน์นั้นคนที่สร้างขึ้นอาจจะใช้ชีวิตไม่เหมือนกัน เช่น ในโลกจริงเขาเป็นอีกแบบหนึ่ง แต่โลกออนไลน์เป็นอีกอย่างหนึ่ง เป็นต้น คนที่สร้างขึ้นมานั้นจะสร้างตัวตนออนไลน์ผ่านการนำเสนอโดยรูปแบบผ่าน “รูปสัญลักษณ์” ออกมาซึ่งก็จะมาพร้อมกับการแสดงออกในโลกออนไลน์สื่อถึงความเป็นตัวตนของตนเองในพื้นที่ออนไลน์ (จตุรวิทย์ ทองเมือง, 2551)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาว่าททกรรมการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกผ่านพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์ โดยผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลเป็นกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ+) มาจำนวน 15 คน วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ด้านเนื้อหา การสืบค้นจากเอกสาร สืบค้นจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพศทางเลือก (LGBTQ+) และพื้นที่ทางสังคมทั้งพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์ การสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (Semi-formal Interview) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำข้อมูลมาพิจารณาด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สาธารณะและพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ เป็นการศึกษาข้อมูลเพื่อสะท้อนทัศนคติการแสดงตัวตนของกลุ่มคนดังกล่าวที่อยู่ในบริบทของ

สังคมใน 2 รูปแบบ กล่าวคือ การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สาธารณะ และการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สังคมสาธารณะ

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สาธารณะนั้น มีปัจจัยในการสร้างตัวตนมาจากอิทธิพลของสังคมไม่ว่าจะด้านครอบครัว สังคม ความคิด ความสามารถพิเศษ ที่หล่อหลอมให้เกิดตัวตนขึ้นมา และทำให้ตัวตนที่เป็นเพศทางเลือกนั้นถูกยอมรับจากคนในสังคม ดังรายละเอียดต่อไป

1.1 ด้านครอบครัว กลุ่มเพศสภาพที่มีการสร้างตัวตนของตนเองนั้นมักจะเกิดมาจากครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ โดยทางผู้วิจัยนั้นได้มีการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ครอบครัวยอมรับและกลุ่มที่ครอบครัวไม่ยอมรับ ซึ่งในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ได้ผลสรุปออกมาว่า กลุ่มที่ครอบครัวยอมรับ เป็นกลุ่มที่มีความเป็นเพศสภาพโดยมีครอบครัวเป็นตัวกลางนั้นทำให้มีความสามารถและความโดดเด่นอยู่ในตนเองตั้งแต่ยังเด็ก และคนคอยสนับสนุนตนเองในสิ่งที่ทำ ซึ่งจะแตกต่างจากอีกกลุ่มที่มีครอบครัวที่ไม่ค่อยยอมรับในตนเองและไม่ปลื้มในสิ่งที่ตนเองเป็นเนื่องจากโดนมองว่า เกิดเป็นชายทำไมถึงอยากเป็นหญิง จึงให้ผู้คนกลุ่มนี้นั้นมีความคิดที่อยากจะสู้และทำให้รู้ว่า การที่ฉันเป็นมันไม่ได้แย่ แต่มันก็ไม่ง่ายที่ทำได้แล้วให้คนอื่นนั้นยอมรับในสิ่งที่ตนเองเป็น เพราะบริบททางครอบครัวฝั่งแม่ยอมรับ แต่ฝั่งพ่ออาจจะไม่ยอมรับ จึงทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อให้คนยอมรับในตัวตนของตนเอง ดังเช่นคำสัมภาษณ์ของนายภูผา (นามสมมุติ) ที่กล่าวไว้ว่า

“คือที่บ้านเราเขาไม่ค่อยโอเคกับการที่เราเป็นหญิง รวมถึงกับการที่มีคนรอบข้างพูดดูถูกดูแคล์ลักษณะหน้าตาเราว่า อ้วนแบบนี้เป็นได้หรือ เป็นครูได้หรือ แต่ฉันก็ไม่ยอมแพ้ฉันก็เก็บเอามาคิดและผลักดันตนเองให้อยู่สูง เมื่อก่อนตอนยังเด็กก็แต่งหน้าแต่งตัวตามงานก็มีนะ คนที่คอยพูดคอยแซะคนที่นิทาเราว่าอย่างเราอย่างนี้ แต่เราก็ไม่ได้สนใจ...”

1.2 ด้านสังคม ทางด้านสังคมนั้นมีผลกระทบต่อบุคคลที่อยู่ในกลุ่มนี้ เนื่องจากการที่คนหนึ่งคนที่จะเป็นเพศสภาพต่างๆ ได้นั้น ไม่ได้เกิดขึ้นแค่ตัวของครอบครัวเพียงอย่างเดียวแต่อาจจะเกิดกับทางสังคม เช่น เพื่อน พี่ น้อง รวมถึงบุคคลรอบนอกที่มองผ่านมาในตัวตนของบุคคลเหล่านี้ และในบริบทของทางสังคมนั้นรับได้ว่าเป็นหรือไม่เป็น รวมถึงบุคคลที่สนิทสนมที่เราอยู่ด้วยแล้วอยู่ในสังคมที่เป็นหญิง หรืออยู่ในกลุ่มที่มีแต่ผู้หญิงจึงทำให้

มองเห็นได้ชัดเจนว่าอาจจะมีความคิดที่ทำให้ใจอยากเป็นผู้หญิง ดังคำสัมภาษณ์ของนายแสง (นามสมมุติ) ให้สัมภาษณ์ว่า

“ด้วยความที่ตัวเรานั้นเกิดมาแล้วอยู่กับแม่และเล่นกับผู้หญิงเยอะมากกว่าผู้ชาย เลยทำให้ชินและติดใช้ชีวิตแบบผู้หญิงตั้งแต่นั้นมาและก็มีความรู้สึกนึกคิดตอนเด็กว่าเออเราอยากเป็นผู้หญิง ตั้งแต่นั้นมาก็เข้าร่วมประกวด เต้น ร้องเพลง แต่งหน้าอะไรตั้งแต่วัยเด็กจนมาถึงปัจจุบัน”

1.3 ด้านความคิดความสามารถ ผลการศึกษาพบว่า ทางด้านความคิด

ความสามารถของบุคคลกลุ่มนี้ มีความโดดเด่นที่ต่างกัน อย่างเช่น งานหัตถกรรม งานสายบันเทิง งานด้านวิชาการ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความสร้างสรรค์ ที่กลุ่มคนเหล่านี้มี เพราะถือว่าเป็นอีกด้านที่จะทำให้โดดเด่นสำหรับพวกเขา ด้วยความคิด ความสามารถที่มีสร้างสรรค์ การกล้าแสดงออก ทำให้มีการสร้างตัวตนผ่านสิ่งความสามารถที่ได้รับการยอมรับด้านต่าง ๆ เพื่อทำให้รับรู้ว่าเป็นสิ่งที่เป็นตัวตนของตนเอง ดังคำสัมภาษณ์ของนายสีสัน (นามสมมุติ) ที่สะท้อนภาพการสร้างตัวตนของตนเองไว้ว่า

“คือหนูนะมีน้ำที่เป็นช่างแต่งหน้าเปิดร้านเสริมสวย น้ำเลยสอนให้ในเรื่องนี้ แล้วก็ถือว่าเป็นความสามารถของหนูอีกด้านหนึ่งเลย เพราะว่าเวลาว่างน้ำก็พาไปออกงานด้วย ก็พอได้ค่าขนมบ้างนิดหน่อย น้ำก็บอกหนูว่าถ้าอยากลองฝึกลองหัดแต่งก็ทำได้ เพราะน้ำก็สนับสนุนในเรื่องนี้ เพราะว่าถ้าเกิดเรียนจบมาอาจจะไม่ได้ทำงานในสายงานตัวเอง แต่ก็อาจจะใช้สกิลการแต่งหน้าในการเปิดร้านเสริมสวยก็ได้”

นอกจากนี้ผู้ให้ข้อมูลยังได้สะท้อนทัศนคติของตนเองที่มีต่อการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกไว้อย่างน่าสนใจ ดังคำสัมภาษณ์นายแก้วใส (นามสมมุติ) ที่กล่าวว่า

“ในส่วนความสามารถหนูมองว่ากะเทยแต่ละคนนะ เขามีความสามารถที่แตกต่างกันไป อย่างตัวหนูเองเนี่ยะ หนูก็เก่งในเรื่องของการเต้น Cover Dance อะไรแบบนี้ หนูก็มักจะไปทางนั้นซะเป็นส่วนใหญ่ รวมถึงการเป็นผู้นำของห้องอะไรประมาณนี้ การที่เราเป็นแบบนี้ เราก็ไม่ได้โดนดูถูกนะเรามีแต่คนรัก และเอ็นดูเราด้วยซ้ำ”

2. การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สังคมออนไลน์

ผลการวิจัยพบว่า การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สังคมออนไลน์นั้น กลุ่มเพศทางเลือกเองได้ใช้พื้นที่ทางสังคมเสมือนจริงหรือสังคมออนไลน์ในการสร้างตัวตน

ขึ้นมา โดยผู้วิจัยได้ตั้งคำถามลงไปในกลุ่ม Facebook คือกลุ่ม “จ๊อกจ๊อก” เป็นกลุ่มของ LGBTQ+ ที่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มใหญ่ ผู้วิจัยเองได้ทำการศึกษาผ่านกลุ่มจ๊อกจ๊อก Nevermore Security โดยตั้งคำถามลงในกลุ่มเพื่อให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็นมา โดยคำถามที่ถามลงไปในกลุ่มคือ “อยากสอบถามความเห็นสมาชิกในกลุ่มที่เป็นชาว LGBTQ+ ทุกคนมีวิธีการสร้างตัวตนบนสังคมออนไลน์และในสังคมจริง เหมือน หรือ แตกต่างกันอย่างไรบ้างครับ” ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกมา ดังนี้

กรณี สมาชิกเฟสบุ๊กในกลุ่มชื่อนายเอ (นามสมมุติ) ได้แสดงความคิดเห็นจากการตอบคำถาม ดังนี้

“ส่วนตัวนะ อาจจะมีบางคนที่ไม่เห็นด้วย เราคิดมาตลอดว่า ต้องแกร่งกว่า เก่งขึ้น ดีขึ้น ดีกว่า มันอึดอัดกดดัน แต่เรารู้สึกว่าการจะ Stan Out ได้ มันต้องขึ้นกว่า....”

“ถามว่าเหนื่อยไหม มันก็เหนื่อย ด้วยความที่อายุเยอะ เราก็มาเริ่มโฟกัสความเป็น Unique มากขึ้น การมีจุดยืนที่ชัดเจนมากขึ้น”

จากคำตอบที่แสดงให้เห็นนั้น สมาชิกรายเรานั้น มีการสร้างตัวตนขึ้นมาด้วยการทำให้ตัวเองให้แกร่งขึ้น ดีขึ้น เพราะภายใต้สังคมที่อยู่นั้นทุกคนต้องมีตัวตนขึ้นมา เพื่อให้คนยอมรับการเป็นเพศทางเลือก โดยเขาเลือกที่จะทำตัวให้เก่ง ให้ดี เพื่อสร้างจุดยืนของตนเองและมีความชัดเจนมากขึ้น ทำให้นายเอ มองว่าสิ่งนี้คือการสร้างตัวตนของเขาในโลกจริง ส่วนโลกออนไลน์นั้น นายเอ ได้สื่อการเป็นตัวตนผ่านรูปภาพและโพสต์ของตัวเอง และมองว่าโลกออนไลน์และโลกจริงในการเป็นทางเลือกนั้นไม่ได้ต่างกันเท่าใดนัก

กรณี สมาชิกเฟสบุ๊กในกลุ่มนายบี (นามสมมุติ) ได้แสดงความคิดเห็นจากการตอบคำถามดังนี้

“การสร้างสังคมบนโลกออนไลน์ นี่อยากให้คนในโลกโซเชียลเชื่อชมมองว่าเป็นเพศชายหญิงปกติ ไม่ได้แบ่งว่า แอลจีหรืออะไร แค่ว่าชอบก็ชอบกดไลค์”

“ในสังคมจริง สบายใจมากที่จะคุยกับคนแปลกหน้าในตัวตนของเราเอง เพราะเราต้องวางตัว ต่อหน้าคน การไม่แสดงออกมาจนล้น ทำให้เข้ากับสังคมปกติเพศได้ง่ายขึ้น”

จากความเห็นของนายบี (นามสมมุติ) ทำให้เห็นว่า ตัวของนายบีเองมีการสร้างตัวตนในการเข้าสังคมโดยการเป็น “ตัวเอง” คือการที่ตัวของเขานั้นเป็นเพศทางเลือกโดยแสดงออกมาอย่างชัดเจนเพื่อให้คนในสังคมยอมรับตัวของเขา ภายใต้สังคมจริงตัวของนายบีเองรู้สึกสบายใจที่จะคุยกับคนแปลกหน้าโดยใช้ตัวตนจริง ๆ ไม่ได้สร้างขึ้นมาเพื่อปกปิดเอาไว้ และ

พยายามไม่แสดงเกินออกมาจนล้นเพื่อให้เข้ากับสังคมปกติเพศได้ง่ายขึ้น โดยการแสดงตัวตนออกมาจนล้น อาจจะทำให้คนในสังคมมองว่าเขาดูแปลกประหลาดเกินไป เพราะฉะนั้นนายปีจึงสบายใจกับการมีตัวตนในสังคมจริง ส่วนโลกออนไลน์นี้นายปีมองว่า การสร้างตัวตนบนโลกออนไลน์ของเขาไม่ได้อยากให้คนที่ดูตัวของเขาเป็นกลุ่มคนเพศทางเลือก อยากให้มองเป็นดังชายหญิงปกติ ไม่ได้เป็นคนกลุ่มแปลกอะไรในสังคม ทำให้มองเห็นว่าตัวของนายปี อาจจะยังไม่กล้าเปิดเผยตัวตนบนโลกออนไลน์นักและมองว่าตรงนี้เป็นพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง จึงทำให้ใครที่มองเข้ามานั้นมองตนเองเป็นคนปกติทั่วไป

กรณี สมาชิกเฟสบุ๊กในกลุ่มนางสาวซี (นามสมมุติ) ได้แสดงความคิดเห็นจากการตอบคำถามดังนี้

“ในโลกออนไลน์และสังคมจริงนั้น ตัวเราเกิดมาเราคิดว่าเป็นผู้ชาย ด้วยสังคมแวดล้อมนั้นอยู่แต่กับเพื่อนผู้ชาย จำให้มีลักษณะนิสัยห้าว ๆ โผงผางแบบผู้ชาย คิดว่านี่คือการสร้างตัวตนในการเป็นตัวเรา”

จากความเห็นของนางสาวซี (นามสมมุติ) มีการสร้างตัวตนในการเป็นกลุ่มเพศทางเลือกจากตัวของสิ่งแวดล้อมคือการมีเพื่อนเป็นผู้ชาย การที่เขาอยู่ในสังคมของผู้ชายนั้นส่งผลให้ตัวของนางสาวซีมีพฤติกรรมที่คล้ายผู้ชาย ซึ่งมองเห็นว่าตัวของ “สิ่งแวดล้อม” เป็นส่วนหนึ่งที่ส่งผลต่อการสร้างตัวตนทั้งด้านพฤติกรรมและรวมถึงการเป็นเพศทางเลือกของนางสาวซี ในการสร้างตัวตนบนโลกออนไลน์นั้นตัวของนางสาวซีก็แสดงตัวตนผ่านทั้งรูปภาพ โพสต์ ของตนเอง ที่ทำให้ทุกคนมองดูตัวของเธอว่า เธอเป็นอะไร และไม่ได้มองว่าการที่เป็นเพศทางเลือกนั้นผิดแปลกอะไรจากตัวของคนในสังคมทั้งสองรูปแบบ

การอภิปรายผล

หากพิจารณาจากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย โดยแบ่งประเด็นออกเป็น 2 ประเด็น คือ การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือก (LGBTQ+) ผ่านพื้นที่สาธารณะ และพื้นที่สังคมออนไลน์ ดังนี้

1. การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกผ่านพื้นที่สาธารณะ

จากภาพรวมที่พบในเรื่องของการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกผ่านพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์ ในพื้นที่สาธารณะเองสามารถแบ่งออกเป็นได้ 3 กลุ่มหลัก

ๆ ของการสร้างตัวตน โดยมีปัจจัยสำคัญที่ทำให้กลุ่มคนดังกล่าวสามารถแสดงตัวตนตามเงื่อนไขและบริบทที่แวดล้อม ประกอบด้วย ครอบครัว สังคม และความคิดความสามารถ

“ด้านครอบครัว” สำหรับกลุ่มที่สร้างตัวตนมาจากครอบครัวนั้น อิทธิพลที่มาจากครอบครัวในการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกได้แก่ การเลี้ยงดู ทัศนคติ และสิ่งแวดล้อมในครอบครัว สามารถแบ่งออกได้เป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่ครอบครัวยอมรับ และกลุ่มที่ครอบครัวไม่ยอมรับ กลุ่มที่ครอบครัวยอมรับ เป็นกลุ่มที่มีความเป็นเพศสภาพโดยมีครอบครัวเป็นตัวกลางนั้นทำให้มีความสามารถและความโดดเด่นอยู่ในตนเองตั้งแต่ยังเด็ก และคนคอยสนับสนุนตนเองในสิ่งที่ทำ ซึ่งจะแตกต่างจากอีกกลุ่มที่ครอบครัวยังไม่ค่อยยอมรับในตนเองและไม่ปลื้มในสิ่งที่ตนเองเป็นเนื่องจากโดนมองว่า เกิดเป็นชายทำไมถึงอยากเป็นหญิง จึงให้ผู้คนกลุ่มนี้นั้นมีความคิดที่อยากจะสู้และทำให้รู้ว่า การที่ฉันเป็นมันไม่ได้แย่ แต่มันก็ไม่ง่ายที่ทำได้แล้วให้คนอื่นนั้นยอมรับในสิ่งที่ตนเองเป็น เพราะบริบทบางครอบครัวฝั่งแม่ยอมรับ แต่ฝั่งพ่ออาจจะไม่ยอมรับ จึงทำให้เกิดการต่อสู้เพื่อให้คนยอมรับในตัวตนของตนเอง

“ด้านสังคม” สำหรับกลุ่มที่สร้างตัวตนมาจากสังคม โดยสังคมที่อยู่ส่งผลต่อการสร้างตัวตนไม่ว่าจะเป็นสังคมของเพื่อน สังคมของคนในหมู่บ้าน หรือแม้แต่สังคมภายนอก ที่มีอิทธิพลในการเป็นเพศทางเลือก อาจมองได้ว่าตัวบริบทสังคมที่อาศัยอยู่เป็นตัวแปรในการสร้างตัวตนขึ้นมา เพื่อที่จะทำให้ตัวตนโดดเด่นมากขึ้น และสามารถอยู่ร่วมกันกับสังคมได้ในฐานะมนุษย์คนหนึ่งไม่แบ่งว่าเป็นเพศอะไร

“ด้านความคิดความสามารถ” สำหรับกลุ่มที่สร้างตัวตนจากความคิดความสามารถนั้น ความคิดความสามารถในตัวของกลุ่มเพศทางเลือกที่โดดเด่นมีหลายด้านไม่ว่าจะเป็นการพูด การกล้าแสดงออก ความคิดสร้างสรรค์ทั้งงานฝีมือ ทำอาหาร งานเขียน รวมถึงความเป็นวิชาการ สิ่งเหล่านี้เป็นความคิดความสามารถที่ติดตัวของกลุ่มเพศทางเลือกมาโดยเฉพาะเรื่องของความคิดสร้างสรรค์ ที่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด โดยแต่ละคนอาจจะมีความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่เหมือนกันตามความถนัด นอกจากนั้นแล้วความสามารถก็มาจากการชอบในสิ่งที่ตนเองทำ ทำให้ความคิดความสามารถกลายเป็นสิ่งหล่อหลอมในการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือก

2. การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกบนพื้นที่สังคมออนไลน์

จากภาพรวมที่พบในเรื่องการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกผ่านพื้นที่สังคมออนไลน์ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มที่สร้างตัวตนเปิดเผยทั้งในพื้นที่สาธารณะ

และพื้นที่สังคมออนไลน์ และกลุ่มที่สร้างตัวตนยังไม่เปิดเผยในทางใดทางหนึ่ง ทำให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างเพศทางเลือกสองกลุ่มนี้

สำหรับ “กลุ่มที่สร้างตัวตนเปิดเผยทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์” เป็นกลุ่มเพศทางเลือกเองนั้นมีแนวคิดที่ว่า “ฉันเป็นตัวของตัวเอง” ไม่มีการสร้างตัวตนอีกตัวตนหนึ่งขึ้นมาเพื่อใช้กับอีกโลก ตามแนวคิดของอัตลักษณ์ที่ว่า การเกิดอัตลักษณ์มักจะมาพร้อมกับการสร้างตัวตน โดยจะเกิดภายใต้บริบทของสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ที่จะ ‘สร้าง’ ตัวตนหรือเอกลักษณ์หนึ่งขึ้นมาซึ่งอัตลักษณ์การสร้าง (อภิญา เพ็ญพูลกุล, 2546) กลุ่มเพศทางเลือกมีความสบายใจในการเปิดเผยตัวตนและแสดงตัวตนผ่านการกระทำในโลกจริงหรือตัวตนที่แสดงผ่านรูปภาพ โพสต์ บนโลกออนไลน์ ซึ่งก็จะพ่วงมาด้วยการที่ต้องทำตัวให้เก่งขึ้น ดีขึ้น เพื่อที่คนในสังคมสามารถมองเห็นและยอมรับในตัวตนว่า พวกเขาเป็นคนเก่ง คนดี และมีจุดยืนเป็นของตัวเอง

สำหรับ “กลุ่มที่สร้างตัวตนยังไม่เปิดเผยในทางใดทางหนึ่ง” มีข้อจำกัดเนื่องด้วยบริบทสังคมบางแห่งยังไม่ค่อยยอมรับตัวของกลุ่มเพศทางเลือกมากนัก แม้ว่ากระบวนการสร้างตัวตนจะเหมือนกัน แต่ด้วยข้อจำกัดบางอย่างทำให้ไม่สามารถเปิดเผยหรือแสดงตัวตนของตนเองออกมาผ่านทางใดทางหนึ่ง เช่น การประกอบอาชีพ หน้าที่ทางสังคม ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมที่เป็นตัวกำหนดให้บุคคลไม่สามารถแสดงตัวตนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นการแสดงตัวตนบนพื้นที่สังคมออนไลน์เอง จึงเปรียบเสมือนเป็นพื้นที่ส่วนตัวของตนเอง และเป็นส่วนที่ช่วยสะท้อนให้คนทั่วไปมองเห็นตนเองเป็นดังชายหญิงปกติ แต่ในสังคมจริงที่กลุ่มเพศทางเลือกเหล่านี้ปรากฏอยู่จำเป็นต้องสร้างตัวตนที่สังคมยอมรับผ่านการวางตัว สร้างและแสดงตัวตนออกมา โดยให้อยู่ในกรอบของการไม่แสดงออกมาจนล้นเพื่อให้เข้ากับสังคมปกติได้ง่ายขึ้น เพราะการแสดงตัวตนออกมาจนล้น อาจจะทำให้คนในสังคมมองว่าเขาดูแปลกประหลาดเกินไป และสิ่งที่พ่วงมาด้วยการที่ต้องทำตัวให้เก่งขึ้น ดีขึ้น เพื่อที่คนในสังคมสามารถมองเห็นและยอมรับในตัวตนว่า เป็นคนเก่ง คนดี และมีจุดยืนเป็นของตัวเองเช่นกันกับตัวของกลุ่มที่สร้างตัวตนเปิดเผยทั้งในพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์

อนึ่ง จากผลการอภิปรายที่ได้กล่าวมาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า อัตลักษณ์การสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกนั้นประกอบสร้างขึ้นมาจากองค์ประกอบของสังคม วัฒนธรรม ที่หล่อหลอมมนุษย์มีสิ่งที่โดดเด่น กลุ่มเพศทางเลือกนั้น ก็มีการสร้างตัวตนหรืออัตลักษณ์ของตนเองขึ้นมา ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับ ชวิตรา ตันติมาลา (2560) เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของคนใน

สังคม การสร้างตัวตนขึ้นมานั้นเพื่อเป็นทางเดินให้พวกเขาสามารถอยู่ร่วมได้โดยที่พวกเขาคือส่วนหนึ่งของสังคมไม่ได้ผิดแปลกอะไร และบอกกับสังคมว่า “สิ่งที่ฉันเป็น มันคือตัวตนของฉัน” อันเป็นข้อค้นพบทางวิชาการที่มีความสอดคล้องกับ เฉลิมชัย แสงศรีจันทร์ (2560) ที่ว่าการสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ก็จะมีเปลี่ยนแปลงไปโดยขบวนการทางสังคม ซึ่งตัวตนเป็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้นในจินตนาการเท่านั้น จึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้ติดตัวตลอดไป แต่จะถูกขัดเกลากับขบวนการทางสังคม เพื่อสลายความเป็นอัตบุคคลนั่นเอง

บทสรุป

จากผลการวิเคราะห์ทัศนคติของกลุ่มเพศทางเลือกที่มีต่อการสร้างตัวตนผ่านพื้นที่สาธารณะและพื้นที่สังคมออนไลน์ จะเห็นได้ว่าจุดที่เหมือนกันนั่นก็คือ การต้องการเป็นที่ถูกยอมรับในสังคม ทั้งนี้เห็นได้จากการที่เพศทางเลือก เลือกการสร้างตัวตนบนพื้นที่ในบริบทที่แตกต่างกันนั้นก็เพื่อต้องการแสดงความสามารถของตนเองให้เป็นที่ถูกยอมรับของครอบครัวและสังคม โดยไม่ได้ถูกแบ่งแยกด้วยการนำเอาวาทกรรมของความเป็นเพศมาแบ่งหรือจัดกลุ่มคนดังกล่าว ซึ่งกลุ่มเพศทางเลือกจึงให้ความสำคัญกับการใช้ความสามารถของตนเองเพื่อสร้างความเท่าเทียมทางสังคมควรที่ต้องควรตระหนักในการให้พื้นที่แก่กลุ่มคนดังกล่าวในการสร้างตัวตนอย่างเท่าเทียม โดยเน้นความเป็นตัวของตัวเอง เพื่อนำเสนอตัวตนของตัวเอง และสร้างภาพลักษณ์ ให้คนในสังคมจดจำกลุ่มเพศทางเลือกได้ ซึ่งสะท้อนผ่านการสร้างสรรค์บนความเป็นตัวตน เช่น การเป็นช่างแต่งหน้า การเป็นนักร้อง การเป็นนักเขียน การเป็นนักแสดง และอื่น ๆ อันเป็นตัวตนที่กลุ่มเพศทางเลือกต่างสร้างภาพแทนให้ผู้คนในสังคมได้ให้เคารพในแตกต่างและหลากหลายเช่นนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อจำกัดของการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มเพศทางเลือก เพื่อทำความเข้าใจการสร้างภาพตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกในบริบทสังคมที่มีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการทำการวิจัยครั้งต่อไปควรให้ความสำคัญกับการเก็บข้อมูลจากกลุ่มเพศทางเลือกการสร้างควมคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล และควรดำเนินการวิจัยเพื่อเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อสำรวจทัศนคติต่อการสร้างตัวตนของกลุ่มเพศทางเลือกในพื้นที่ทางสังคมทั้งรูปแบบออนไลน์และพื้นที่ทางสาธารณะ เพื่อสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาพิจารณาประกอบการขับเคลื่อนเพื่อหนุนเสริม

สิทธิและความเท่าเทียมของเพศทางเลือกสำหรับการยอมรับทางสังคม อันเป็นองค์ความรู้สำหรับการสร้างสิทธิและความเท่าเทียมของกลุ่มเพศทางเลือกสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ กระทรวงยุติธรรม เพื่อให้สามารถสร้างสวัสดิการและความคุ้มครองที่เหมาะสมต่อทุกกลุ่มคนทุกเพศในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา ดวงสุวรรณ. (2556). *เพศทางเลือก*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กุสุมา ภูใหญ่. (2556). *Media and Society พื้นที่สาธารณะ*. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566, จาก <http://kusumakooyai.blogspot.com>.
- จตุรวิทย์ ทองเมือง. (2551). *ชีวิตของคนที่มีความหลากหลายทางเพศในชุมชนเสมือนจริง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาามานุษยวิทยามหาบัณฑิต (มน.ม.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เฉลิมชัย แสงศรีจันทร์. (2560). การสร้างตัวตนผ่านเพื่อนในจินตนาการ. *วารสารปณิธาน*. 13(1), 78–96.
- ชวิตรา ตันติมาลา. (2560). พื้นที่สาธารณะและการผลิตพื้นที่: ความหมายใหม่ของความสัมพันธ์ทางสังคม. *วารสารบรรณศาสตร์ มศว*. 10(1), 93–103.
- นิโรสดินา นิสะนิ. (2550). *การเชื่อมโยงของพื้นที่ว่างเสมือน (Virtual Space) สู่พื้นที่ว่างทางสถาปัตยกรรม (Real Space)*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถ.ม.). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุษกร สุริยสาร. (2557). *อัตลักษณ์และวิถีทางเพศในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: องค์การแรงงานระหว่างประเทศ.
- พงศกร ถิ่นเขาต่อ. (2565). *กฎหมายต้นแบบว่าด้วยการรับรองสถานะและการคุ้มครองสิทธิและหน้าที่ของเพศสภาพ*. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต (น.ด.). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- พัชลิน จินนุ่นและอธิภัทร เอิบกมล. (2563). *สถานภาพการศึกษาวรรณกรรมโดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ (Identity) ในงานวิทยานิพนธ์ไทย (พ.ศ.2543 – 2563)*. สืบค้น 7 ธันวาคม 2566, จาก <https://www.hu.ac.th/conference/conference2021/>.

- รัฐศักดิ์ แย้มลัมย์. (2563). *ความ (ไม่)เท่าเทียมของเพศสภาพในกฎหมายไทย*. วิทยานิพนธ์
ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิชาญ ทราโยอน. (2558). *เพศสภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อภิญญา เฟื่องฟูสกุล. (2546). *อัตลักษณ์ การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด*. กรุงเทพฯ:
สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- อรัญญ์ คุณะดิลก. (2563). *แนวทางการบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะอย่างมีส่วนร่วมในเมือง
กรณีศึกษา สวนสาธารณะและพื้นที่ใต้สะพานพระราม 8 กรุงเทพมหานคร*.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศ.ม.). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อวิกา หาญพานิช. (2555). *การผสมกันระหว่างพื้นที่ส่วนตัวกับพื้นที่สาธารณะในงาน
สถาปัตยกรรม*. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต (สถ.ม.).
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.